

Regionale energiestrategie

Wat is een regionale energiestrategie (RES) en hoe werken partijen hieraan regionaal en nationaal samen?

Definitie

Een RES is een strategie om een regio in Nederland te voorzien van duurzame elektriciteit en warmte

- Een RES beschrijft hoeveel duurzame elektriciteit een regio wil opwekken in 2030 en op welke locaties.
- Decentrale overheden en andere partijen in een regio formuleren een RES na een gezamenlijke analyse.
- Een RES beschrijft het aanbod van, de vraag naar, en de geplande infrastructuur voor warmte in een regio.
- Decentrale overheden formaliseren de relevante delen uit de RES in hun beleid en in regels voor de leefomgeving.

Inhoud

Een RES bevat in elk geval de plannen van de regio voor een duurzame elektriciteitsvoorziening

- Een RES inventariseert hoeveel duurzame elektriciteit de regio grootschalig op land kan opwekken en waar.
- Een RES bevat keuzes over hoeveel elektriciteit de regio waar gaat opwekken.
- Een RES beschrijft hoe de regio de benodigde infrastructuur en opslagcapaciteit voor elektriciteit organiseert.
- Voor een RES gelden vooraf geen minimale opwekdoelen of een plicht energieneutraal te worden als regio.
- Als de concept-RES'sen van alle regio's niet optellen tot 35 TWh, kunnen extra doelen volgen via VNG, IPO en UvW.

Een RES bevat in elk geval de plannen van de regio voor duurzame warmtevoorziening van huizen en gebouwen

- Een RES beschrijft hoeveel warmte de regio verwacht nodig te hebben in de periode tot 2030 en tot 2050.
- Een RES inventariseert potentiële warmtebronnen in de regio.
- Een RES beschrijft hoe de regio warmte wil verdelen en leveren aan huizen en gebouwen.
- Een RES beschrijft hoe de regio de benodigde infrastructuur en opslagcapaciteit voor warmte wil organiseren.
- Het onderdeel in de RES over de warmtevoorziening heet ook wel de Regionale Structuur Warmte.

Een RES biedt ruimte voor aanvullende plannen, anders dan over elektriciteit en warmte

- Een RES kan ook andere duurzaamheidsplannen bevatten, zoals voor mobiliteit, landbouw of energiebesparing.

Regionale samenwerking

Gemeenten, provincie en waterschappen in een regio werken samen met belanghebbenden aan een RES

- De decentrale overheden zijn verantwoordelijk voor een RES en werken gelijkwaardig samen.
- De decentrale overheden betrekken regionale sleutelspelers, zoals netbeheerders en energiecoöperaties.
- De decentrale overheden organiseren participatie van belanghebbenden, zoals inwoners, bedrijven en milieuorganisaties.
- De decentrale overheden zijn vrij in hoe ze belanghebbenden betrekken, zoals via een stuurgroep of via ateliers.

Decentrale overheden in een regio organiseren een structuur om samen te werken aan een RES

- De decentrale overheden bepalen hoe alle partijen in een regio gaan overleggen en beslissen over de RES.

De samenwerkende partijen in een regio werken via een nationaal afgesproken tijdpad toe naar een RES

- De partijen stellen optioneel een bestuurlijke startnota vast, zoals hoe en met wie ze samenwerken.
- De partijen leveren uiterlijk 1 juni 2020 een concept-RES op.
- De partijen leveren uiterlijk 1 maart 2021 een definitieve RES (1.0) op.
- De partijen herijken iedere twee jaar de RES (RES 2.0 en verder).
- Provincies en gemeenten verlenen uiterlijk in 2025 vergunningen voor het grootschalig opwekken van elektriciteit.

Volksvertegenwoordigers in een regio stellen de definitieve RES vast

- Volksvertegenwoordigers van gemeenten, provincies en waterschappen besluiten over de definitieve RES.
- Deze volksvertegenwoordigers besluiten ook over latere versies van de definitieve RES (RES 2.0 en verder).
- De rol van volksvertegenwoordigers bij de startnota en bij de concept-RES is niet voorgeschreven.

Decentrale overheden die samenwerken aan de RES lossen conflicten in eerste instantie zelf op

- In geval van conflict over de RES proberen de decentrale overheden dit eerst zelf onderling op te lossen.
- Bij blijvend conflict kan de Provincie gemeenten en waterschappen eisen opleggen, zoals via haar omgevingsbeleid.
- Uiteindelijk kan het Rijk ruimtelijke bevoegdheden van decentrale overheden overnemen, zoals via een projectbesluit.

Nationale samenwerking

Gemeenten, provincies en waterschappen zijn verantwoordelijk om 35 TWh elektriciteit op te wekken

- VNG, IPO en UvW hebben zich verbonden aan het nationale doel van 35 TWh in 2030.
- Leden van VNG, IPO en UvW zijn via besluiten in ledenvergaderingen indirect gebonden aan het nationale doel.
- VNG, IPO en UvW maken met hun leden een methode om eventueel nog benodigde TWh te verdelen over regio's.
- De verdeelmethode wordt toegepast als de concept-RES'sen van alle regio's niet optellen tot 35 TWh per jaar.

Regio's krijgen landelijke ondersteuning bij het opstellen van de RES

- Het Nationaal Programma RES steunt regio's, zoals met kennis, advies en een landelijke rekensystematiek.
- Het Nationaal Programma RES bekijkt de concept-RES'sen en geeft regio's tips en adviezen.
- Het Planbureau voor de Leefomgeving rekent concept-RES'sen door en kijkt of ze nationaal optellen tot 35 TWh.
- Er komt één landelijk expertisecentrum voor warmte.
- De regio's krijgen samen 36 miljoen euro voor het opstellen van RES'sen in de periode 2019-2021.
- Netbeheerders kunnen regio's helpen om zicht te krijgen op de benodigde energie-infrastructuur.

Over deze kaart
Deze kaart beschrijft wat een regionale energiestrategie (RES) is. Nederland is op initiatief van gemeenten (via VNG), provincies (via IPO) en waterschappen (via UvW) opgedeeld in dertig regio's. De decentrale overheden hebben vanuit het Klimaatakkoord de verantwoordelijkheid om in hun regio energiestrategieën op te stellen. De RES beschrijft de plannen van de regio voor een duurzame elektriciteits- en warmtevoorziening. Duurzame elektriciteit is elektriciteit uit hernieuwbare bronnen, zoals windmolens en zonnepanelen. Het gaat hierbij alleen om grootschalige opwekking van elektriciteit op land (en niet op zee). Hiervoor geldt vanuit het Klimaatakkoord een opgave om nationaal minimaal 35 TeraWattuur (TWh) per jaar op te wekken. Kleinschalige opwekking via zonnepanelen op daken telt hierbij in principe niet mee.

Alleen wanneer in 2030 deze kleinschalige opwekking landelijk meer dan 7 TWh per jaar bedraagt telt het surplus (boven 7 TWh per jaar) mee. Een duurzame warmtevoorziening gebruikt warmte uit niet-fossiele bronnen, zoals restwarmte van bedrijven of warmte uit verbranding van biomassa.

Deze kaart is gemaakt op basis van de Handreiking van het Nationaal Programma RES, studie van literatuur, een interview en denksessies met deskundigen. De kaart vat de RES samen voor zover bekend op 15 juli 2019. De mogelijke rollen van gemeenteraadsleden bij het opstellen van een RES staan op een andere kaart.

Wij danken alle deelnemers voor hun denkwerk.

Rollen van Statenleden bij een regionale energiestrategie

Wat zijn de rollen van Provinciale Statenleden bij het opstellen van een regionale energiestrategie en hoe kunnen zij deze vervullen?

Volksvertegenwoordigende rol

Wat houdt de volksvertegenwoordigende rol in?

Provinciale Staten vertegenwoordigen de gehele bevolking van een provincie.

Wat zijn belangrijke vragen die Statenleden zich kunnen stellen bij het vertegenwoordigen van inwoners?

- Hoe willen we inwoners, bedrijven en organisaties vertegenwoordigen en betrekken?
- Hoe zorgen we dat we ons een goed beeld vormen van wat speelt in een RES-regio?
- Hoe vormen we ons een beeld van de wensen en opvattingen van inwoners die zich niet laten horen?
- Hoe zorgen we dat we alle (boven)provinciale belangen goed afwegen, samen met collega's in een RES-regio?
- Hoe werken we samen met andere volksvertegenwoordigers in een RES-regio?

Wat zijn voorbeelden van volksvertegenwoordiging bij het opstellen van een RES?

Besturen namens de bevolking

- Vertolken van opvattingen van inwoners en maatschappelijke organisaties in (in)formele RES-overleggen.
- Afwegen van nationale, provinciale en lokale belangen in commissie- en Statenvergaderingen over een RES.
- Samenwerken met andere volksvertegenwoordigers bij het nemen van besluiten over een RES.
- Uitdragen van collectieve besluiten over een RES via regionale media en via eigen kanalen, zoals sociale media.

Verbinden met de samenleving

- Afleggen van werkbezoeken, zoals bij energiecoöperaties en mogelijke gebieden voor windmolens.
- Inwinnen van informatie bij bewonersbijeenkomsten, zoals via door de Staten aan te wijzen rapporteurs.
- Aandringen bij Gedeputeerde Staten op een grondig participatieproces bij het opstellen van een RES.
- Overleggen en samenwerken met partijgenoten uit gemeenten en waterschappen in een RES-regio.

Kaderstellende rol

Wat houdt de kaderstellende rol in?

Provinciale Staten stellen algemene kaders vast, waarbinnen Gedeputeerde Staten zich kunnen bewegen.

Wat zijn belangrijke vragen die Statenleden zich kunnen stellen bij het formuleren van kaders?

- Wat is de rol van de provincie als bestuurslaag tussen Rijk en gemeenten in een RES-netwerk?
- Willen we vooral op de inhoud van een RES sturen of meer op het proces van de totstandkoming?
- Hoeveel ruimte laten we aan Gedeputeerde Staten bij het opstellen van een RES en waarvoor willen we kaders?
- Welke (aanvullende) doelen willen we in een RES en hoe raken deze aan ander beleid, zoals de Omgevingsvisie?
- Willen we sturen op samenhang van de RES's binnen de provincie en zo ja, hoe?
- Hoe besluiten besturen in een RES-regio, zoals over amendementen, en welke rol speelt de provincie hierin?
- Willen we in een RES-regio extra energie opwekken voor andere regio's en zo ja, onder welke voorwaarden?

Wat zijn voorbeelden van kaders bij het opstellen van een RES?

Beleidsinhoud

- Kaders voor het provinciale en/of regionale ambitieniveau op het gebied van duurzame elektriciteit en warmte.
- Kaders voor het opwekken van elektriciteit, zoals hoe inwoners financieel profiteren van energieprojecten.
- Kaders voor ruimtelijke ordening, zoals zuinig en meervoudig ruimtegebruik.

Organisatie

- Kaders voor de wijze en/of momenten waarop Statenleden informatie krijgen over de voortgang van een RES.
- Kaders voor het budget dat Provinciale Staten beschikbaar stelt voor het opstellen en uitvoeren van een RES.
- Kaders voor het opdoen, delen en borgen van kennis die nodig is voor het opstellen en beheren van een RES.

Besluitvorming

- Kaders voor de rol van de Staten bij het besluiten over een startnotitie, een concept-RES en een definitieve RES.
- Kaders voor hoe de overheden in een RES-regio overleggen en besluiten en voor de rol van de provincie hierbij.
- Kaders voor (het expliciteren van) de beleidsruimte die Statenleden hebben voor keuzes in een RES.
- Kaders voor hoe om te gaan met extra opwekdoelen als de concept-RES's landelijk niet optellen tot 35 TWh.
- Kaders voor hoe de provincie als 'middenbestuur' omgaat met het Rijk, gemeenten en waterschappen bij conflicten.
- Kaders voor hoe de inhoud van een RES te verankeren in formeel beleid zoals een Omgevingsvisie en/of -verordening.
- Kaders voor hoe te besluiten over duurzame projecten die lopen of starten voordat een RES is vastgesteld.

Participatie

- Kaders voor hoe inwoners, organisaties en bedrijven te betrekken bij het maken van een RES.

Controlerende rol

Wat houdt de controlerende rol in?

Provinciale Staten controleren of beleid en uitvoering van Gedeputeerde Staten past binnen gestelde kaders.

Wat zijn belangrijke vragen die Statenleden zich kunnen stellen bij het controleren?

- Winnen we als Staten zelf informatie in om een RES te toetsen aan onze kaders of wachten we rapportages af?
- Hoe werken we samen met andere volksvertegenwoordigers in een RES-regio (in onze controlerende rol)?
- Hoe laten we ons ondersteunen, zoals door onze griffie, ambtenaren of landelijke hulp?
- In hoeverre past de planning van de RES's in het vergaderschema van de Provinciale Staten?
- Hebben overheden zich voldoende ingespannen voor draagvlak voor een RES bij inwoners, bedrijven en organisaties?

Wat zijn voorbeelden van controles bij het opstellen van een RES?

Beleidsinhoud

Controle van de inhoud van een RES aan de vastgestelde beleidsinhoudelijke kaders.

Taakuitvoering college

- Controle of Gedeputeerde Staten werken binnen uitvoeringskaders, zoals voor geld, participatie en omgevingsbeleid.
- Controle of een RES doeltreffend, doelmatig en rechtmatig tot stand komt.
- Controle of een RES via een democratisch proces tot stand komt en wordt vastgesteld.

Over deze kaart

Deze kaart geeft een overzicht van de rollen die Statenleden hebben bij het opstellen van een regionale energiestrategie (RES). Ook geeft de kaart voorbeelden en hulpvragen voor het invullen van deze rollen. Gemeenten, provincies en waterschappen hebben vanuit het Klimaatakkoord de verantwoordelijkheid om in hun regio energiestrategieën op te stellen. Nederland is hiertoe opgedeeld

in dertig regio's, op initiatief van gemeenten (via VNG), provincies (via IPO) en waterschappen (via UvW). Een provincie kan onder meerdere RES-regio's vallen. Wat een RES precies inhoudt, staat op een aparte kaart. Deze kaart is gemaakt op basis van een vergelijkbare kaart die De Argumentenfabriek eerder maakte voor raadsleden en een denksessie met deskundigen. Wij danken allen voor hun denkwerk.